עין משפט נר מצוה

מח א ב ג מיי' פ"ו מהל' עירובין הל' כג סמג עשין מד"ס א טוש"ע או"ח סי' תט סעי' י:

מט ד ה ו ז מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"י סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' טו:

נ ח ט י מיי' שם הל"ב טוש"ע שם סעי' יז:

כ [מיי' פי"א מהל' זכיה הכ"ב טוש"ע חו"מ סימן רנג סעי' יג]:

גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא: ורבי אלעזר אוסר מיד: פשיטא דהא מראה מקום היא לו [א]לא צריכא דאמרה ליה זיל למזרח דאיתיה במזרח וקא אזיל למערב מהו דתימא במערב הא ליתיה קמ"ל דילמא בהדי דקאזיל מיגם גאים ביה ויהב ליה גיטא האומר לשלוחו ערב לי בתמרים ועירב לו בגרוגרות בגרוגרות ועירב לו בתמרים תני חדא עירובו עירוב ותניא אידך [א]אין עירובו עירוב [ב]אמר [ג]רבה ל"ק הא רבנן הא רבי אלעזר הא רבנן דאמרי קפידא הא רבי אלעזר דאמר [ג]מראה מקום היא לו ורב יוסף אמר הא והא רבנן כאן בשלו כאן בשל חבירו א"ל אביי ואלא הא דתניא האומר לשלוחו ערב לי במגדל ועירב לו בשובך בשובך ועירב לו במגדל דתניא חדא עירובו עירוב ותניא אידך [ג]אין עירובו עירוב התם מאי שלו ושל חבירו איכא התם נמי איכא פירי דמגדל ופירי דשובך: **מתני'** [ד]האומר כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה כתבו איגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו ויתנו פטרוה פרנסוה עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום: **גמ'** ת"ר [ה]שלחוה שבקוה תרכוה הרי אלו יכתבו ויתנו פטרוה פרנסוה עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום תניא [ד]רבי נתן אומר פטרוה דבריו קיימין פיטרוה לא אמר כלום [ה]אמר רבא רבי נתן דבבלאה הוא [ו]ודייק בין פיטרוה לפטרוה תנא דידן [ז]דבר א"י הוא לא דייק [ו]איבעיא להו הוציאוה מהו עזבוה מהו התירוה מהו הניחוה מהו הועילו לה מהו עשו לה כדת מהו פשוט מיהא חדא דתניא [ז]עשו לה כדת עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום: **מתני'** [ח][ח]בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר [ט]אף המפרש והיוצא בשיירא [ט]רבי שמעון שזורי אומר [י]אף המסוכן: **גמ'** גניבא יוצא בקולר הוה כי הוה קא נפיק אמר הבו [כ]ארבע מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא דנהר פניא אמר רבי זירא

דרא

דהא מראה מקום היא לו. דאמר רבי אלעזר לעיל אשה כיון דלאו בדידה תליא קביעות מקומה לא הויא קפידא אלא כמראה מקום: **לא צריכא.** הא דאיצטריך למיתני אוסר מיד אלא דאיתיה לבעל במזרח והאי שליח אזיל למערב: **מהו דתימא.** לא תתסר מיד דהא למערב ליתיה לבעל דניחוש דלמא משכח ליה באורחיה בצאתו מן העיר: **מיגם גיים ביה.** פוגע בו: **ערב לי בתמרים.** לסוף אלפים של תחום: **הא רבנן.** דאמרי לעיל גבי דידה אע"ג דלא בדידה תליא ולא איכפת לה אמרי' כל מאי [י]דאמר איניש לשלוחיה אי שני לאו שלוחיה הוא ה"נ אין עירובו עירוב: **מראה מקום הוא לו.** במידי דליכא פסידא ולא איכפת ליה: **הא והא רבנן.** ואינהו נמי לא אמור קפידא אלא גבי אשה דהתם ניחא [יא]ליה דתיתזל ולאו בדוכתא אחרינא והנך מתנייתא כאן בשלו עירובו עירוב דלא איכפת ליה והאי דקתני אינו עירוב כגון דיהב ליה חבריה רשות לערובי מתמרים דידיה ואמר לו האיך לשלוחיה ערב לי בתמרים דפלוני[יב] דהכא ודאי קפידא הוא דבגרוגרות דחבריה לית ליה רשותא: **במגדל.** קא סלקא דעתין הנח לי עירובי במגדל שבסוף אלפים: **מאי שלו ומאי של חבירו איכא.** דמקפיד מי מקפיד ההוא חבריה אי מנח ליה בהאי או בהאי: **פירי דמגדל.** במגדל דקתני לאו לאתנוחיה הוא אלא ערב לי מפירות פלוני שיש לו במגדל: **מתני' כתבו גט ותנו לאשתי.** לשון בני אדם הוא כבר החזיקו בו לקרות לספר כריתות אשה גט: **גרשוה.** נמי כבר נהגו לקרות גירושין: **כתבו איגרת ותנו לה.** גם זה לשון הגט שכותבין בו ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואיגרת שבוקין[יג]: **פטרוה לא אמר כלום.** דדלמא לשון פטור וחובה להקל מעליה חובות שחייבת: **פרנסוה.** כל לשון פרנסה לשון עשיית צרכיה הוא קונדיי"ר בלע"ז כמו לפרנסה שמין באב (כתובות דף סח.) וכמו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות (שם דף סט.) הלכך לא ידעינן אי צורכי גט הוא שלא תהא זקוקה ליבם או צורכי מלבוש וכסות הוא: **כנימוס.** כחוק לא ידעינן אי חק גט אי חק מזון וכסות וכן כראוי: **גמ' שלחוה.** לשון ושלחה מביתו (דברים כד) נקט האי גברא: **שבקוה.** לשון אגרת שבוקין[י]: **תרכוה.** לשון תרוכין גירושין: **ר' נתן אומר פיטרוה דבריו קיימין.** לשון גט פטורין כך שמעתי ולי נראה הפוך פטרוה שעל כרחך בלשון נואה הוא כמו שלחוה וכמו דברו [יד]שברו הוא לשון גט [טו]פטורין שהוא דגש פיטרוה שבלשון נוואה הוא רפי כמו אמרו שלחו מכס (בראשית מב) שמעו מלכים (שופטים ה) אף פיטרוה הוא לשון פטור וחובה דאי לשון פטורין היה לו להדגיש פטרוה: **רבי נתן דבבלאה הוא.** שבא מבבל כדאמרינן בבבא בתרא (דף קלא.) והעזתי פני בנתן הבבלי: **ודייק בין פיטרוה לפטרוה.** שמספרין פעמים בלשון ארמי ופעמים בלשון עברי הלכך כי אמר פטרוה לשון גט פטורין הוא שהדגיש וסיפר בלשון ארמי וכי אמר פיטרוה סיפר בלשון עברי ואמר לשון פטור וחובה: **תנא דידן דבר ארעא דישראל הוא.** וכל סיפורו לשון עברי לא דייק בין פטרוה ובין פיטרוה [א] ולאו לגט איכוון דפיטורין לשון ארמי הוא תרגום של שילוח: **הוציאוה מהו.** מי אמרי' לישנא דקרא נקט ויצאה מביתו (דברים כד) או דילמא לאו לישנא דקרא הוא דלא כתיב והוציאה מביתו אלא ויצאה היא מעצמה: **עזובה מהו.** לשון איגרת שיבוקין הוא או דלמא כיון דלאו לשון עזיבה כתבינן בגט לאו לישנא דגיטא הוא: **התירוה מהו.** לשון מותרת לכל אדם הוא או לשון התרת נדרים או התרת חגורה: **פשוט מיהא.** מתניתא חדא מהני בעיין עשו לה כדת לא אמר כלום: **מתני' היוצא בקולר.** ליהרג למלכות: **ואמר כתבו.** אע"פ שלא אמר תנו: **יכתבו ויתנו.** דאגב פחדיה טריד ולא פריש: **המפרש.** לים: **והיוצא בשיירא.** למדברות: **המסוכן.** חולה: **גמ' מחמרא.** מיין שיש לי:

דלא

גיטא לא הוי עד דמטית למתא מחסיא. וא"ת ואם אינה רוצה שיהא גט עד מתא מחסיא גם כשיגיע למתא מחסיא לא יהא גט דהא אינו מקבלו שם מיד הבעל והוי כמו טלי גט מעל גבי קרקע ואי מיירי כשהבעל עושהו שליח להולכה עד מתא מחסיא ושם הוי שליח לקבלה והא לא חזרה שליחות אלא הבעל וי"ל דמיירי דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח להולכה וקבליה כדאמרי' בפ' שני (לעיל דף כד.) א"נ מבבל ועד מתא מחסיא הוי הכל שליח לקבלה [א] והוי כאומר לאשה ה"ז גיטך ולא תתגרשי בו עד לאחר ל' יום. רבינו יצחק ב"ר מאיר:

הא והא רבנן. פי' בקונטרס דלרבנן נמי לא הוי קפידא אלא גבי אשה משום דהתם ניחא טז) ליה דתיתזל ולא בדוכתא אחרינא אבל גבי עירוב בשלו לא איכפת ליה והא דקתני אינו עירוב בשל חבירו כגון דיהיב ליה חבריה רשותא לערב בתמרים דידיה דהכא ודאי קפידא הויא דבגרוגרות דחבריה לית ליה רשותא וקשה דלא משמע כלל דפליג רב יוסף אסוגיא דלעיל דסבר דלרבנן הוי קפידא בעירוב שלו כמו באשה ולא בא רב יוסף לחדש אלא בשל חבירו [ב] ועוד דא"כ הל"ל הא והא ככולי עלמא דרבי אלעזר נמי מודה בשל חבירו דהויא קפידא כמו בבעל דמודה ר"א דהוי קפידא ולכך נראה לפרש דשלו הוי קפידא אבל [ג] בשל חבירו דהוי בשל שליח [ד] בכל מה שירצה השליח יערב לו כיון דמערב לו בפירותיו [ה] וא"ת השתא משמע דלרבנן בשלו הוי קפידא גם לרב יוסף כדפירשנו וכן בפ' (הנהנה) [השליח] (מעילה דף כא.) הבא לי מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא שליח מעל משום דלא עשה שליח שליחותו דקפידא הוי ותימה דבסוף המפקיד (ב"מ דף מג:) גבי כשותא משמע דלא הוי קפידא משום דלא אמר לו מהאי רמי ומהאי לא רמי ואין נראה לומר דאתיא לרבי אלעזר דהכא יז) דהילכתא כוותיה דקאי רשב"ג בשיטתיה בפ' גט פשוט (ב"ב דף קסה.) מדלא מייתי לה התם בהמפקיד ונראה דהכא ודאי שהזכיר תמרים וגרוגרות והזכיר חלון ודלוסקמא [ו] לא היה מזכיר אם לא שהיה מקפיד אבל בהמפקיד דאחוי לסרסיה היכן כשות שלו מונח והוו התם תרי כריא דכשותא וגם אין רגילין להקפיד כיון שהכל מין אחד [ז] הא לא הוי ליה לאסוקי אדעתיה שיהא לאחרים כשות בביתו של זה יח):

מאי שלו ושל חבירו איכא. לא בעי לשנויי הא דתניא עירובו עירוב בסמוכין זה לזה והא דתניא אין עירובו עירוב במרוחקין זה מזה דא"כ אפי' שובך ושובך נמי ועוד דניחא ליה לשנויי הכל בחד גוונא:

דמי

פסקי רי"ד

הילכך בכל דהו לבד שתדע להבחין בין גיטא לדבר אחר מתגרשת ומשום הכי לא תניא גבי קידושין איזוהי קטנה שיודעת לשמור קידושיה כדתניא גבי גט משום דשמירת הקידושין היא שמירה יפה ולא הבחנה בעלמא הילכך לא הוצרך לפרשה דמפורשת ועומדת היא מסתמא אבל שמירת הגט שאינה אלא הבחנה בעלמא הוצרך לפרש והכי גרסי' גבי צרור וזורקו אגוז ונוטלו מתגרשת בקידושי אביה וגבי הפעוטות מתקדשת למיאון והכי גריס ר"ח ור"י ז"ל אבל בעל ה"ג גריס איפכא בהלכות מיאון שחיבר גבי צרור וזורקו אגוז ונוטלו מתקדשת למיאון וגבי הפעוטות מתגרשת בקידושי אביה והכי גריס גם המורה ואינו נ"ל זו הגירסא חדא דיותר דעת צריך בקידושין מבגירושין שהאשה יוצאה לרצונה אבל אינה מתקדשת אלא לרצונה ותו דא"כ ק' ליה לרבא מן הברייתא דבברייתא מפרש כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר דהיינו צרור וזורקו אגוז ונוטלו ורבא אמר כפעוטות: הגיעו לעונת נדרים נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת פי' עונת נדרים היא שנה אחת לפני גדלתן דהיינו כל שנת י"ב לנקבה וכל שנת י"ג לזכר כדתנן בנדה (מה:) שנדריהן נבדקין אם יודעין לשם מי נדרו ולשם מי הקדישו נדריהן נדר והקדשן הקדש והכא בזכרים מיירי דכל ג' מדות בקטנים מיירי ואמרי' בהו וכנגדן בקטנה והכי נמי בקטנים מיירי דעונת נדרים דידהו בני י"ב שנה ויום א' כל שנת י"ג נדריהן נבדקין וכנגדן בקטנה כשהיא בת י"ב שנים ויום א' היא אשה גמורה וחולצת עיין בערך נ"ו בס"ה ולמכור בנכסי אביו דהיינו הקרקעות כקטן חשיב עד שיהא בן כ': **מתני'** קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה אם אין לה אב לידה ממש ואם יש לה אב ליד אביה כדפרשי' לעיל שאין יד לקטנה לקבל גיטה בחיי אביה בלא רשותו: האומר תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול פי' דהוי קפידא כי הוא חפץ לבזותה באותו מקום וכיון ששינה דעתו בטל שליחותו. הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר פי' דלא הוי קפידא אלא מראה מקום הוא לו: האשה שאמרה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו לה במקום אחר פסול פי' דהוי קפידא שלא רצת להתבזות כ"א באותו מקום וכיון ששינה על דעתה בטלה שליחותו ור' אלעזר מכשיר: ור' אלעזר מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי איש דמדעתו הוא דמגרש הוי קפידא אבל אשה דבין מדעתה בין בעל כרחה מיגרשה מראה מקום היא לו והלכה כת"ק דיחיד ורבים הלכה כרבים ותו דמילתא דר' אלעזר איתוקמה בשיטה בפ' גט פשוט (ב"ק קסה.): הבא לי גיטי ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר פי' דשליחות להולכה בעל קעביד ליה ולא אשה והילכך אע"ג דקאמרה אין בכך כלום שאין זה שליחותה אלא שליחות הבעל: הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה. פי' שלא עשאתו שליח לקבלה שתהא מתגרשת בקבלתו אלא הזמנה בעלמא עשתה. לך במקום פלוני ואם בעלי רוצה לשלוח לי גיטי הביאהו לי התקבל לי גיטי אסורה לאכול בתרומה מיד. פי' דשמא משעה שיצא פגע בבעלה ונתנו לו והיא מתגרשת בקבלתו. התקבל לי גיטי במקום פלוני אוכלת בתרומה עד שיגיע לאותו מקום. פי' דכיון דקבעה לו מקום קפידא הוי ואם יקבלנו במקום אחר לא הוי גיטא הילכך אוכלת בתרומה עד שיגיע שליח לאותו מקום ור' אלעזר אוסר ור' אלעזר לטעמיה דאמר מראה מקום היא לו ואם קבלו לה במקום אחר כשר הלכך יש לחוש שמא פגע בבעל וקבלו לה: **מתני'** האומר כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה כתבו אגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו ויתנו פי' שכל אלו לשון גירושין הן ונהגו העולם לקרוא לגט אגרת מפני שכתוב בו ואגרת שבוקים והלך אחר לשון בני אדם פטרוה פרנסוה עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום. פי' אע"פ שכתוב בגט גט פטורין י"ל לשון פטור חוב הוא להקל מעליה חובות שחייבת. פרנסוה נמי י"ל לשון פרנסה של מזון וכסות הוא. גם כנימוס וכראוי י"ל כחק הנשים וכראוי להם ממזונות וכסות: ת"ר שלחוה שבקוה תרכוה הרי אלו יכתבו ויתנו פטרוה פרנסוה עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום בראשונה היו אומרים היוצא בקולאר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו פי' לקמן (סו.) תנן הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה מפני שלא אמר כתבו ותנו אבל היוצא בקולאר ליהרג ואמר כתבו מתוך שהוא בהול על מיתתו לא הספיק לגמור כל דבריו ואנן סהדי דכתבו ותנו רצה לומר אלא מתוך פחדו נקצרה לשונו ודוקא היוצא בקולר אבל איניש אחרינא לא עד שיאמר כתבו ותנו חזרו לומר אף המפרש בספינה (בפילגוס) לילך לארץ רחוקה והיוצא בשיירא לילך במדבר גם אלה בהולים הם ואינן יכולין לגמור כל דבריהם ובכתבו בלבד שאמרו הרי אלו יכתבו ויתנו ר' שמעון שזורי אומר אף המסוכן פי' אף החולה גם הוא טרוד בחליו וקשה לו להרבות דברים ואנן סהדי כשאמר כתבו גם תנו רצה לומר אלא מחמת חליו נקצרה לשונו והרי אלו יכתבו ויתנו והלכתא כר' שמעון שזורי דאמרינן בהקומץ בתרא הלכה כר' שמעון שזורי במסוכן

מסורת הש"ס

א) ל"צ דאיתיה במזרח וא"ל זיל למזרח וקאזיל למערב ס"א מ"ד, ב) ברשב"א ובשט"מ, רבא, ג) [קדושין מח: מט. ב"ב קסה.], ד) [ב"ב עג.], ה) והא אנן תנן פטרוה לא אמר כלום אמר רבא ס"א וכן בר"ן, ו) בכת"י, דייק. וכצ"ל רש"ש, ז) [שבת עג: וש"נ], ח) לעיל יג: ב"ב קמו: חולין עה: מנחות ל: [טבול יום פ"ד מ"ה], ט) [כתובות נה.], י) ס"א דאמרה היא לשלוחה, יא) צ"ל לה. רש"ל, יב) נ"א ועירב בגרוגרות, יג) [לקמן פה:], יד) בשרו כצ"ל. מ"ד, טו) בדפו"ר פיטורין, טז) צ"ל לה. רש"ל, יז) אע"ג דלית הלכתא כצ"ל. מ"ד, יח) [וע' תוס' ב"מ מג: ד"ה מי אמר],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנא דידן וכו' ובין פיטרוה דבכל ענין לאו לגט כו':

לעזי רש"י

קונדיי"ר [קונריי"ד]. ציוד, צרכים.

מוסף רש"י

היוצא בקולר. ליהרג (לעיל יג:) שנתחייב מיתה למלכות (חולין עה:). **ואמר כתבו גט לאשתי.** כדי שלא תזקק ליבם (לעיל יג:). **הרי אלו יכתבו ויתנו.** דמתוך שהוא בהול על נפשו לא גמר למילתיה ומיהו כתבו ותנו הוה דעתיה (שם ובעי"ז לקמן עב:) **דמתוך** שהוא בהול על נפשו לא הספיק לגמור דבריו (כתובות נה. ובעי"ז חולין לט:) **אף על גב דלא אמר תנו,** דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש, אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) **דמסתמא** גלי דעתיה מדאמר כתבו דלשם נתינה קאמר, משום דיוצא ליהרג, דלא ניחא ליה דתפול קמי יבם (מנחות ל:). **אף המפרש.** מן היבשה לים (חולין עה:) **והיוצא בשיירא.** למדבר (לעיל יג:). **המסוכן.** מתוך חליו (חולין שם) **שכיב מרע** (לעיל יג:) **או: הגוסס** (כתובות נה.) והיינו בתר אומדן דעתא דאמרינן לא אמר כתבו אלא ליתנו, הואיל ומסוכן הוא לא נתכוין ללחק בה (שם) **שדעתו** שיכתבו ויתנו לפטור את אשתו מן היבום נתכוין (רשב"ם ב"ב קמו.).

מוסף תוספות

א. כי השליח אמר לבעל שכן עשאתו האשה שליח, ואדעתא דהכי נותנו לה גם הוא. תוס' הרא"ש. ב. [דאין] רב יוסף בא לחלוק על סברת רבה ולומר דבשלו לא קפיד הוה ליה לפרושי טעמא אמאי לא קפיד בשלו. תוס' הרא"ש. ג. (ש)בא להשמיענו. תוס' הרא"ש. ד. שאמר לו המערב אני אערוב לך משלי מן הגרוגרות והלך ועירב בתמרים בהא ליכא קפידא. רשב"א. ה. למה יקפיד בכך, כל מה שנותן לו מקבל ממנו. רשב"א. ו. שלא היו במקום אחד. תוס' ב"מ מג: ד"ה מי א"ל. ז. וגם לא הזכיר לו מקום. תוס' הרא"ש. שהיו בבית אחד. תוס' ב"מ מג: ד"ה מי א"ל.